

ZEKERHEID VOOR GRONINGEN

Zeker zijn van een sterke provincie met
een menselijke maat

Verkiezingsprogramma PvdA Provincie Groningen

2019-2023

Zekerheid voor Groningen

Het is een grote eer om lijsttrekker te mogen zijn van de PvdA bij de verkiezingen van Provinciale Staten op woensdag 20 maart. Groninger tussen de Groningers. En laat ik maar meteen duidelijk zijn: de PvdA staat klaar om weer mee te doen aan het bestuur van onze provincie. De PvdA kreeg vier jaar geleden een forse klap in Groningen, maar bij de gemeenteraadsverkiezingen van het afgelopen jaar hebben we de weg omhoog weer stevig gevonden. We zijn er klaar voor.

Een goed verkiezingsresultaat in onze provincie is natuurlijk ook belangrijk voor de Eerste Kamer. Ook daar heeft het Noorden een sterke PvdA nodig. Omdat het afgelopen moet zijn met het roofofkapitalisme en de laffe politiek van het huidige werkgeverskabinet dat mensen met een kleine beurs met torenhoge lasten opzadelt. De multinationals en ongrijpbare konglomeraten van investeerders, alleen maar uit op aandelenwinst, hebben ondertussen vrij spel. Dat moet echt stoppen.

Voor ons Groningers is de maat vol als het gaat om de onveiligheid en de tergend trage aanpak van de ramp die het gevolg zijn van de gas- en magnesiumwinning. Want je zou maar slachtoffer zijn van de bevingsellende en dag in dag uit je strijd moeten voeren tegen de Shell, NAM en een leger van juristen. Dan telt iedereen die steun nodig heeft en moet er stevig worden doorgepakt.

Ophouden met bekvechten; schouder aan schouder knokken voor de Groningers. Dat is de politiek van de PvdA. Politici en bestuurders in Groningen moeten een lijn trekken, in de gemeenten en de Provinciale Staten. We hebben niets aan een College van Gedeputeerde Staten dat zijn verdeeldheid via de media uitvecht. Dat gaat alleen maar ten koste van de inwoners van onze provincie. De Groningers moeten zeker zijn van hun politici en bestuurders. Die moeten zich niet laten ringeloren door de NAM en een laf kabinet, weglappend voor hun aansprakelijkheid. Er is fors tegengas nodig.

Er is ons ruimhartigheid beloofd, waarvoor we hard hebben geknokt met Max van den Berg en onze gedeputeerden aan het roer. Het was taai, maar we sleepten er het nodige uit tot 2015. Het huidige college van Gedeputeerde Staten heeft die stevige aanpak niet doorgezet. Van de goede adviezen van de Commissie Meijer uit 2013 is vijf jaar later bitter weinig terecht gekomen. Daar moet alsnog stevig op worden ingezet: beloofd is beloofd immers. Daarom wil de PvdA weer besturen.

In dit verkiezingsprogramma presenteren wij onze speerpunten voor de komende periode. U zult voor sommige problemen geen standaardoplossingen vinden, die dan door de politiek aan de inwoners worden opgelegd. Iedereen telt mee, moet dus ook mee kunnen praten over zaken die de eigen leefomgeving raken, waarvoor er vele originele en vitale ideeën onder de Groningers leven. We kiezen daarom voor een open bestuursstijl richting de gemeenten en hun inwoners.

Bij grote regionale vraagstukken durven we te denken in lange lijnen. Dat geldt voor de ruimhartige oplossing van de mijnbouwschade, voor het leefbaar houden van de krimpgebieden, het bevorderen van de regionale economie en werkgelegenheid, de energietransitie en het natuurbeleid. Goede samenwerking met onze Noorderburen, met inbegrip van de BRD-deelstaten vlak over onze grens is daarbij nodig: alleen zo kunnen we in Den Haag en Brussel een stevige vuist maken.

Maar het is niet alleen kommer en kwel. In de hele provincie bruist het dwars door alles heen: op cultureel gebied, bij allerlei initiatieven van sociaal betrokken inwoners en ondernemers in het MKB, waaronder heel veel "start ups" en sociale ondernemingen. Daarvoor staat de PvdA pal. Of het dan gaat om subsidies of leningen: De PvdA wil stevige steun en zekerheid bieden bij ontwikkelingen die ons allemaal ten goede komen. Wees zeker van de inzet van uw PvdA. Want wij willen zekerheid voor Groningen. Wij vragen daarvoor uw steun.

Tjeerd van Dekken, lijsttrekker PvdA provincie Groningen.

De menselijke maat in de regionale democratie

- Vertrouwen van inwoners in politiek behouden en versterken
- Iedereen praat mee over zaken die je direct raken; je mening telt!
- Er komen gebiedsgedeputeerden die contact onderhouden met delen van de provincie
- Peilingen onder inwoners ter advisering van de provincie

Het vertrouwen in de democratie en het openbaar bestuur staan onder druk. De PvdA staat voor krachtig bestuur, helder en betrouwbaar, niet gedreven door de waan van de dag, maar stevige idealen. De menselijke maat dient centraal te staan bij ons beleid, juist daar waar mensen getroffen worden door de gaswinningsramp, de magnesiumzoutwinningsramp of door allerlei overmacht, waardoor ze in hun bestaanszekerheid en veiligheid worden bedreigd. De sociaaldemocratie moet daar borg voor staan. Mensen moeten op de PvdA kunnen rekenen als het gaat om een krachtige aanpak van problemen. Niet door van alles over iedereen uit te storten, maar door juist samen te zoeken naar de kansen die er zijn om daar het hoofd aan te bieden.

Politiek en inwoners gaan hand in hand. Inwoners kiezen hun volksvertegenwoordigers en hebben op deze manier invloed op het beleid. Toch is dit niet altijd genoeg. De kloof tussen de politiek en burgers lijkt groter te worden. Steeds meer mensen hebben het gevoel dat er niet naar hen wordt geluisterd en hun stem niet telt. In Groningen is dit politieke wantrouwen alleen maar toegenomen door de beslissingen omtrent de gaswinning, om nog maar te zwijgen van het toegenomen wantrouwen rondom de winning van magnesiumzout. Mensen met schade worden van het kastje van de muur gestuurd, met alle emotionele belasting van dien. Hun problemen verdienen opgelost te worden. De PvdA wil hier verandering in brengen.

We zien het als een grote uitdaging om het vertrouwen in de politiek te behouden en waar nodig terug te winnen. De provinciale overheid heeft hier een belangrijke rol in. De PvdA ziet volksvertegenwoordigers niet als onafhankelijk handelende individuen maar als politici die moeten doen waar ze voor verkozen zijn: het met visie vertegenwoordigen van bewoners en staan voor de belangen van die bewoners. De PvdA gelooft daarnaast in een democratie waarin inwoners actief deelnemen en kansen krijgen om hun mening te uiten over zaken die hun eigen levens raken.

Om korte lijnen te onderhouden met het provinciebestuur willen we dat er gebiedsgedeputeerden komen. Elke gedeputeerde onderhoudt, naast zijn portefeuille, specifiek contact met een gebied, houdt de ontwikkelingen in de gaten en onderhoudt contact met inwoners en maatschappelijke spelers. Plannen van de provincie die invloed hebben op de persoonlijke leefomgeving, zoals de omgevingsvisie, worden duidelijk gecommuniceerd naar de inwoners. Bij het vaststellen voor plannen die grote invloed hebben op een dorp, gemeente of gebied worden bijeenkomsten georganiseerd. Zo blijft het voor Groningers mogelijk om invloed uit te oefenen op beleid, ook buiten de verkiezingen om.

De PvdA vindt het van groot belang dat er draagvlak is voor plannen met een grote impact op de leefomgeving. We willen zulk draagvlak niet alleen creëren door in te lichten, maar ook door de mening van Groningers te peilen. We willen peilingen onder inwoners organiseren ter advisering van de provincie. Om contact tussen de provincie en inwoners te bevorderen wil de PvdA dat de provincie goed contact onderhoudt met bewoners-, dorps en wijkverenigingen.

Regionale economie en werkgelegenheid

- Niemand staat langs de kant. Alle hoofden en handen zijn hard nodig
- Een leven lang leren in relatie tot arbeid en bestaanszekerheid
- Aandacht voor mkb en maakindustrie als groeimotoren
- Investeringskredieten genieten de voorkeur boven subsidies
- Ruim baan voor “start-up”, creatieve industrie, cultuur, recreatie en toerisme
- Weg met de “mismatch” op de arbeidsmarkt: een sleutelrol voor de SER Noord-Nederland
- Een NOM nieuwe stijl: regionale publiek-private investeringsbank

De Groningse economie staat het komend decennium voor grote uitdagingen. De economische versterking van het gaswinningsgebied, de energietransitie en de digitale revolutie vragen om samenhangend beleid. Sinds mensenheugenis er sprake van de zogenaamde “mismatch” tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Het moet uit zijn met herhaling van zetten. De PvdA wenst doorbraken, want wat moet er veel werk worden verzet, met hoofd en handen, waardoor we het ons niet kunnen permitteren om mensen met mogelijkheden en capaciteiten werkloos thuis te laten zitten.

De PvdA kiest voor steun aan initiatieven en projecten, gericht op maximale werkgelegenheid via een leven lang leren. Projecten waarin ook ondernemers hun verantwoordelijkheid nemen, hebben onze voorkeur. Deze projecten moeten solide gefinancierd zijn en er moet voldoende vertrouwen zijn dat zo’n project ook levensvatbaar blijft als de overheidsbijdrage is afgebouwd. Bij provinciale medefinanciering heeft de PvdA een sterke voorkeur voor leningen of kredieten onder zachte voorwaarden boven subsidies. Projecten die aantoonbaar kansen bieden aan kwetsbare mensen hebben bij ons een streepje voor, vooral bij aanbestedingen door de provincie zelf. Sociaal ondernemerschap, waaronder ook gebiedscoöperaties, wensen we te bevorderen. Onze bijzondere aandacht heeft de omslag van de WSW-bedrijven (bedrijven in de sociale werkvoorziening), waarbij de provincie een rol van betekenis moet durven spelen.

De PvdA weet dat de beste ideeën en projecten buiten het provinciehuis ontstaan, al is daar nog zulke waardevolle expertise voorhanden. De provincie heeft een belangrijke rol in het opzetten, financieren en uitvoeren van projecten die sterk afhankelijk zijn van de initiatieven van andere partijen. Wij willen niet dat de provincie op de stoel van die anderen gaat zitten, maar ze wel verleiden of aanjagen tot acties en concrete samenwerkingsafspraken. Wij wensen de positie van de SER Noord-Nederland te versterken, zodat de sociale partners samen met de Noordelijke kennisinstellingen borg kunnen staan voor een goed investerings- en ontwikkelingsklimaat. Daarbij hoort ook het verbeteren van de samenhang tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, want we komen op alle fronten handen en hoofden tekort, terwijl er te veel mensen tegen hun zin thuis zitten.

Onze Noordelijke OntwikkelingsMaatschappij (NOM) is met haar regionale en nationale netwerken, expertise en financieringsinstrumenten van groot belang voor het versterken en innoveren van de Groningse economie. De NOM kent het regionale bedrijfsleven als geen ander. Wij vinden dat de NOM daarom moet worden omgevormd tot een publiek-private investeringsbank die alleen investeert in bedrijven die geen schade toebrengen aan mens en milieu. Deze NOM nieuwe stijl wordt dan verantwoordelijk voor de financiering van private en publiek-private projecten die nu vaak

versnipperd over vele instanties verdeeld zijn. Dat heeft grote voordelen: veel minder overhead en dus lagere apparaatskosten, meer synergie, een strakke sturing op resultaten, meer sectoroverschrijdende projecten en minder kapiteins op het schip van het topsectorenbeleid. Met hetzelfde geld kan veel meer gedaan worden. Wij zien deze nieuwe NOM als een krachtige aanjager van innovatie en groei in het noordelijke mkb. Het kleinbedrijf en sociale ondernemingen zijn en blijven welkom in dit verband.

Al jaren liggen onze Groningse beleidsprioriteiten bij de topsectoren Energie, Healthy Ageing en de Biobased Economy. We willen evalueren of onze inspanningen voor deze topsectoren wel voldoende rendement opleveren. We zien daarbij het belang van een beleidsverschuiving in de richting van het stuwend mkb en de maakindustrie. Deze bedrijven moeten ook de energietransitie aan kunnen, innovatief blijven en voldoende liquide kunnen blijven, want zij zijn de groeimotoren van onze regionale marktsector, die veel banen (gaan) leveren. Al onze acties moeten bijdragen aan structuurversterking en het scheppen van werkgelegenheid. Dat vergt investeringen in een optimaal klimaat voor startups, met bijzondere aandacht voor de creatieve industrie, waarvoor optimaal internet een absolute voorwaarde is en er letterlijk en figuurlijk ruimte voor ontwikkeling moet worden geschapen.

Cultuur, recreatie en toerisme zijn al uitgegroeid tot een belangrijke sector met veel kleinschalig aanbod en manifestaties met een landelijke uitstraling waarin veel inwoners werk vinden. Noord-Groningen is in een recent onderzoek van het SCP uit de bus gekomen als de regio met het meest veelzijdige en rijke culturele leven van Nederland. De PvdA wil dit soort opstokers benutten om een hoger ambitieniveau neer te zetten. Daarvoor is een stevige marketing gewenst, waarbij de hele provincie als aantrekkelijk en waardevol gebied wordt ontsloten. Provincie en gemeenten moeten daarvoor de handen ineen slaan en de krachten en budgetten bundelen. Marketing Groningen dient optimaal aan te sluiten bij vitale lokale en regionale ontwikkelingen.

Willen we van de energietransitie een succes maken, sterke bedrijven behouden en aantrekken, maar ook de mega-operatie in het aardbevingsgebied goed aankunnen, dan is goed geschoold personeel de cruciale factor. Een leven lang leren is nodig in een samenleving waarin een loopbaan vaak bestaat uit een serie banen met diverse werkgevers of het opstarten van diverse ondernemingen. Dat vergt bij- en omscholing, bevordering van ontwikkelingsvermogen en flexibiliteit. De PvdA ziet scholing als een middel om volledige werkgelegenheid te behalen.

Er moet op regionaal niveau nog heel wat gebeuren om de vele betrokken instellingen en (inter)gemeentelijke diensten soepel en resultaatgericht te laten samenwerken. Wij willen daarom afspraken maken met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven om sterker in te kunnen spelen op vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, waarbij we de handen met de gemeenten ineenslaan. Regionaal coördineren, waarvoor de provincie borg moet staan, ook in relatie tot het SNN-verband en onze Duitse bureaus (EDR), en lokaal uitvoeren, op gemeentelijk niveau, via maatwerk.

Niemand is wat ons betreft lang zonder werk. Maar daarvoor moeten werknemers na het verliezen van hun baan wel de voorwaarden worden geboden, om de stap naar ander werk te kunnen maken. We bepleiten daarom een Regionale Werkmaatschappij waarbij mensen na drie maanden werkloos zijn hun uitkering verruilen voor loondienst in een leer-werktraject met een baangarantie. Dan mag er ook een inspanning van de werkzoekende worden verlangd, er wordt immers in die ontwikkeling en kansen op werk geïnvesteerd. En werkgevers en het opleidingswezen staan dan ook voor grote opgaven, waarin zij afdoende moeten worden ondersteund, met geld en het verbeteren van de onderlinge samenwerking. Dat is een uitdaging van formaat, waarvoor we alles uit de kast willen halen. De PvdA vindt dat Groningen zich bij het Rijk moet aanmelden als pilotregio om met zo'n model te kunnen experimenteren.

Energietransitie, duurzaamheid en gaswinning

- Klaar met de gaswinning. Er moet iets teruggedaan worden voor Groningen.
- Groningen als koploper in duurzame energie, vanuit een krachtige lobby
- Iedereen moet de kans krijgen om mee te doen en te profiteren, juist ook de smalste beurs
- Initiatieven van onderop steunen en stimuleren, goede voorlichting en advies voor allen
- Wek slim energie op, zoals met zonnepanelen op plaatsen die anders niet benut worden
- Windmolens primair op zee plaatsen; overlast op land beperken
- Lokaal opgewekte energie moet lokaal afgenomen kunnen worden

De PvdA wil dat de provincie Groningen een hard en duidelijk signaal afgeeft aan het Rijk. Genoeg is genoeg. We laten zien wat de gaswinning heeft gedaan met onze provincie en haar inwoners. Nederland heeft er lang van geprofiteerd en de verzorgingsstaat is ermee opgebouwd. Nu is het tijd iets terug te doen voor Groningen. We willen dat er geïnvesteerd wordt in leefbaarheid, werkgelegenheid en verduurzaming van de regio. Hiervoor moet een ruim fonds komen dat voor de lange termijn beschikbaar blijft. Daarnaast moet Groningen bij nieuwe initiatieven voor de energietransitie als vestigingsplaats worden aangewezen.

De circa acht miljard euro in herstel- en nieuwbouwoperaties in het gaswinningsgebied en miljoenen in het kader van Perspectief voor Groningen moeten effectief worden besteed. Dat is een enorme opgave. In dit superproject komen werkgelegenheid, innovatie en scholing samen en hierin moet een koppeling worden gemaakt met de energietransitie. De PvdA wil vaststellen welke Groningse bedrijven hiervan gaan profiteren. Er moet een plan komen voor scholing en innovatie en er moet vastgesteld worden waar kansen liggen voor startups. Zo zorgen we ervoor dat opdrachten ten goede komen aan het maatschappelijk leven in Groningen. De PvdA vindt dat hiervoor een organisatiemodel met doorzettingsmacht opgezet moet worden. Wij hebben de voorkeur voor een corporatie, waarin de belangrijkste stakeholders participeren en zich verbinden aan de plannen, de financiering, de uitvoering en de wijze van besluitvorming.

Het bouwen van nieuwe huizen en gebouwen moet in Nederland, maar zeker in Groningen gasvrij gebeuren. Dat geeft ons in Groningen extra reden om de opwekking van duurzame energie te stimuleren. We hebben de unieke kans om de voorloper in de productie van groene energie te worden. Een prachtige uitdaging voor de provincie, die naast het tegengaan van de klimaatverandering en het afremmen van de gaswinning ook een boost zal zijn voor de werkgelegenheid in de regio. De huidige doelstelling van de provincie is om in 2050 100% duurzame energie te produceren. Wat ons betreft kan het sneller, mits het rechtvaardig gebeurt. De omslag die wij voor ogen hebben, komt ten goede aan de hele samenleving. We willen dat ook de lage en middeninkomens aan de ontwikkeling kunnen deelnemen en er baat van hebben. Zo maken we vindingrijkheid en enthousiasme los.

De PvdA gelooft in een duurzame toekomst voor iedereen. De windmolens moeten daarom volgens ons niet alleen financieel ten goede komen aan de eigenaren van de locaties. Bij het ontwikkelen van plannen willen we iedereen de kans geven mee te denken en mee te profiteren. We streven ernaar dat windmolens geplaatst worden door groepen mensen, zoals coöperaties. Hierbij ligt volgens ook een mooie opgave voor de woningcorporaties. Door het verlenen van subsidies vanuit de provincie, wil de PvdA ervoor zorgen dat iedereen zich in kan kopen. Mensen met beperkte middelen zijn hierdoor ook in staat te investeren in een groene planeet en opbrengsten te ontvangen uit die

investering. De PvdA wil dat mensen zoveel mogelijk gebruik kunnen maken van de groene energie die dichtbij huis opgewekt wordt.

Het benutten van zonne-energie is een belangrijke doelstelling in de energietransitie. Zonnepanelen kunnen bijna overal geplaatst worden, maar hebben effect op de leefomgeving: het aanzicht van gebieden kan erg veranderen. De PvdA vindt dat de zonnepanelen in eerste instantie op discrete locaties moeten komen: ruimtes die anders niet of weinig benut worden, zoals daken van openbare gebouwen en bedrijven. Daarover gaan we in gesprek met bedrijven en instellingen. Ook moet efficiënt gebruik gemaakt worden van de bestaande ruimte, door wegen, spoor, fietspaden en parkeerplaatsen en soortgelijke plaatsen te benutten voor zonnepanelen, voordat er geïnvesteerd wordt in de aanleg van nieuwe zonnenvelden op akkers.

We willen onderzoek doen naar investeringen in de ontwikkeling van energiebronnen elders. Energie opwekken kan immers het beste op plaatsen waar die het meest voorhanden is, zoals zonne-energie in zonnige gebieden of waterkrachtenergie in gebieden met veel stromend water. De PvdA wil de blik verruimen naar bestaande energiebronnen die nog weinig benut worden. Voorbeelden zijn het opwekken van duurzame energie uit biomassa en de energiecentrale rioolzuiveringsinstallatie in Garmerwolde. In het zoeken naar zulke kansen willen we volop samenwerken met de waterschappen.

Ook warm water, afkomstig van warmtebronnen in bedrijven bijvoorbeeld, heeft potentie. Door het gebruik van deze warmtenetten kunnen huizen slim verwarmd worden. Ook volgen we de resultaten van testen met blauwe energie: energie die ontstaat op plaatsen waar zoet en zout water bij elkaar komen. Een andere ontwikkeling is de onderwatervlieger, een Gronings-Fries initiatief, die energie opwekt door de stroming van de zee. De PvdA wil kijken of deze vormen van energie opwekken in Groningen kunnen werken.

Een duurzame energievoorziening vereist een goede balans tussen verschillende vormen van energieopslag: batterijen, waterstof, warmte etc. wat ons betreft moet de overheid hierbij een coördinerende rol spelen. Een goede planning op het gebied van de energie behoort ook tot de taken van de overheid, want zo kun je, bijvoorbeeld, restwarmte nuttig aanwenden. Energietransitie is geen opdracht van de overheid alleen: provincie, bedrijven, energiecoöperaties en inwoners in Groningen moeten de handen ineenslaan, zodat iedereen zijn steentje bijdraagt. Bedrijven kunnen door hun grootte een waardevol verschil maken in de energietransitie. De PvdA wil dat zij hun verantwoordelijkheid nemen en zuinig zijn met energie, groene energie gebruiken en het milieu zo weinig mogelijk belasten. We willen hierover met bedrijven in de provincie afspraken maken. Wij hebben daarbij groot vertrouwen in de potentie van waterstof, voor de opslag van energie en als brandstof.

De provincie moet haar inwoners en het MKB in de energietransitie ondersteunen. Dat is nodig, want huishoudens en het MKB hebben nu te weinig zicht op alle energiebesparingsmogelijkheden en daaraan verbonden kosten. Het moet aantrekkelijk zijn om bij te dragen aan een groenere wereld. Een provinciaal informatiepunt en brede energietransitie-campagne helpen hierbij, met daarin een gratis automatisch verstrekt informatiepakket met praktische tips. Ook financieel moet de provincie de bewoners en het MKB steunen op het gebied van energietransitie. Voorlichting toegespitst op de individuele woonsituatie van de inwoners van deze provincie hoort daarbij. Voor prijzige maatregelen als zonnepanelen, een warmtepomp of woningisolatie bestaan soms subsidies van het Rijk, maar deze zijn beperkt. De PvdA wil dat deze subsidie in de provincie Groningen aangevuld wordt voor mensen met een kleine portemonnee.

Mobiliteit, vervoer en infrastructuur

- Stad en dorpen in Groningen zijn gemakkelijk bereikbaar
- Het openbaar vervoer is betrouwbaar, toegankelijk en betaalbaar voor iedereen
- In het openbaar vervoer zetten we in op verduurzaming
- De Zuiderzeelijn komt weer op de politieke agenda
- Groningen wordt een wandel- en fietsprovincie
- De spoor- en wegverbindingen naar Nedersaksen worden verbeterd
- Tussen Veendam en Emmen gaat de trein rijden

De PvdA hecht aan een leefbare en vitale provincie waarin haar inwoners zich snel en goed kunnen verplaatsen. Dat is belangrijk voor de bedrijvigheid, economische ontwikkeling, het volgen van onderwijs, bezoeken van zorginstellingen en winkels, maar ook voor alledaagse activiteiten en sociale contacten. Dat geldt zeker in gebieden met een afnemende bevolkingsdichtheid.

De PvdA maakt zich sterk voor goed openbaar vervoer. We willen zeker zijn van bereikbaarheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid. Het ov-systeem moet dekkend en betrouwbaar zijn. Het doelgroepen-, bus-, en treinverkeer wordt beter op elkaar afgestemd, de overstapmogelijkheden verbeteren. We staan ook voor de introductie van abonnementen en één kaartstelsel voor de verschillende vervoersmogelijkheden in de drie noordelijke provincies en een noordelijke mobiliteitscentrale. Ook gaan we verder met de opzet van ov-knooppunten.

Daarnaast is duurzaamheid van belang: de treinen rijden door elektrificatie en/of maken gebruik van waterstof en de bus rijdt op schone energie. We onderzoeken mogelijkheden om via slimme oplossingen, waaronder ontwikkeling van apps, carpooling te bevorderen. We kiezen voor maatwerk waar dat nodig is, oftewel: voor vormen van vervoer die passen bij de inwoners. Voorbeelden daarvan zijn kleine buurtbussen gerund door vrijwilligers en experimentele vormen van vervoer, zoals de combinatie van pakketdiensten en personenvervoer.

We stimuleren het openbaar vervoer voor allerlei doelgroepen. Mbo-studenten reizen gratis. We willen daarnaast een gratis ov-kaart op leeftijd in plaats van op schoolsoort. Voor de jonge leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn de kosten voor openbaar vervoer laag. De toegankelijkheid van het openbaar vervoer wordt verbeterd voor ouderen en inwoners met een handicap. Chauffeurs zijn geschoold om inwoners met een beperking goed van dienst te kunnen zijn.

De rechtspositie van werknemers in het openbaar vervoer willen we goed beschermen. Bij aanbestedingen moeten hun opgebouwde rechten gegarandeerd blijven. Dat geldt bijvoorbeeld voor het salaris, maar ook voor de pensioenopbouw en secundaire arbeidsvoorwaarden. Bij het verlenen van concessies stellen we voorwaarden waarin personeel bescherming wordt geboden tegen agressie. Rijden chauffeurs zuinig, dan moet daar wat ons betreft een beloning tegenover staan. De concessiehouder ontwikkelt hoe dan ook beleid dat er op gericht is om een zo laag mogelijk brandstofgebruik te realiseren.

We zetten in op een treinverbinding tussen Veendam via Stadskanaal naar Emmen en omarmen het initiatief vanuit Overijssel om Twente per trein zo direct met het Noorden te verbinden. Ook zetten we in op een hoogwaardige verbinding richting het zuidelijk Westerkwartier. We agenderen een

spoorverbinding van Zuidbroek naar de Eemshaven. Een snelle en veilige ontsluiting voor het goederenvervoer vinden we namelijk ook belangrijk.

Het afblazen van de Zuiderzeelijn is een misser. We onderzoeken daarom opnieuw de realisatie een snelle treinverbinding naar de Randstad en zetten dit prominent op de politieke agenda. Hierbij moeten de drie Noordelijke provincies eendrachtig optrekken, want snelle verbindingen met de rest van ons land zijn een gemeenschappelijk belang. We blijven ons inzetten voor een snellere spoorverbinding tussen Groningen en Bremen/Hamburg. Het treinstation in de stad Groningen wordt grondig aangepakt. De PvdA wil veilige alternatieven voor alle resterende onbewaakte spoorwegovergangen. Bovendien moeten oversteekplaatsen van treinrails voldoen aan de hoogste veiligheidseisen.

Fietsen en wandelen zijn gezond en ontzien het milieu. We worden een fiets- en wandelprovincie met een volwaardige en complete fiets- en wandelinfrastructuur. We zetten in op de uitbreiding van de fietsroutes-plus, zo komen er snelle, veilige en prettige fietsverbindingen vanuit Groningen naar Assen, de Hondsrug en Hoogezand-Sappemeer. Ook bevorderen we in de gehele provincie de totstandkoming van een wandelroutenetwerk. De PvdA is voorstander van een verantwoorde ontsluiting van onze mooie landelijke gebieden en natuurgebieden voor fietsers en wandelaars. We bevorderen het elektrische fietsen, op weg naar school en in het woon-werkverkeer. Er komen meer elektrische oplaadpunten voor fietsen en auto's, bijvoorbeeld bij ov-knooppunten en P+R locaties.

De PvdA pleit voor goede doorstroming van het verkeer en weegt leefbaarheid en veiligheid zwaar mee in beleid op het gebied van autovervoer. Duurzame mogelijkheden worden benut, bijvoorbeeld bij infrastructurele projecten. De PvdA stimuleert onderzoek naar de ontwikkeling van zelfrijdende auto's en het benutten van groene energie als brandstof, waaronder waterstof. Langs viaducten en provinciale wegen worden waar mogelijk zonnepanelen geplaatst. Nieuwe wegen worden optimaal in het landschap ingepast, met zo weinig mogelijk overlast voor omwonenden. Bij de voorbereiding van infrastructurele werken betrekken we onze inwoners. Dat geldt ook voor de inrichting van de omgeving, zoals het plaatsen van bomen (of juist niet) langs de N366 van Pekela naar Stadskanaal.

In weerwil van het kabinetsbeleid houden we vast aan de realisatie van de nieuwe zeesluis in Delfzijl als onderdeel van de vaarweg Lemmer – Delfzijl. Daarnaast steunen we de bevordering van verduurzaming van het vliegverkeer op Airport Groningen Eelde. We lobbyen om vernieuwende en duurzame initiatieven naar Eelde te halen. Kostenoverschrijdingen bij grote projecten moeten voorkomen worden. We trekken onze lering uit fiasco's zoals de bouw van de Noord-Zuidlijn in Amsterdam.

De PvdA zet in op de volgende specifieke projecten:

- De provinciale weg van Groningen naar Lauwersoog, de N361, wordt veiliger.
- De Rijksweg N33 wordt verdubbeld tot de Eemshaven. We spelen daarbij in op de noodzaak tot verdere verduurzaming van wegen en vervoer.
- Aansluitend op de realisatie van de Zuidelijke ringweg gaan we aan de slag met de aanpak van de Westelijke ringweg. We houden daarbij nadrukkelijk de financiële vinger aan de pols.
- We onderzoeken de verdubbeling van de Eemshavenweg tot de afslag Zuidwolde/Bedum, evenals een betere aansluiting tussen Aduard en de Westpoort.
- De verdubbeling van de N366 tussen Veendam en Pekela en de verbreding tussen Pekela en Stadskanaal. De aansluiting tussen de N366 (Ter Apel) en de A31 verbeteren we samen met onze oosterburen

Natuur & milieu, ruimtelijk beleid

- Het besef van het belang van een zo ongeschonden mogelijke natuur bevorderen
- Inzetten op circulaire economie en gebruik maken van regionaal aanwezige kennis
- Toegankelijke grootschalige natuurgebieden die eenvoudig vanuit de woonkernen bereikbaar zijn.
- Het plattelandlandschap is aantrekkelijk vanwege de hoge belevingswaarde van natuur en cultuur
- De provincie ontwikkelt een biodiversiteitsplan
- Regie over de ruimte, zonder de boel op slot te zetten

Terwijl de economie in de hoogste versnelling draait, is het crisis voor natuur, milieu, water en platteland. Verschraving en aantasting van ecologische systemen en biotopen en grootschalig verlies van soorten is aan de gang. Oorzaken hiervan zijn bijna allemaal terug te voeren op het eenzijdige accent op de markteconomie. Economie heeft volgens ons te vaak voorrang boven ecologie, waardoor er te weinig aandacht is voor de ecologisch nadelige effecten van die economische dominantie. De PvdA wil kijken naar oplossingen op lange termijn. Bewustwording is hierbij een sleutelfactor.

De PvdA hecht grote waarde aan de ontwikkeling van het besef dat elk mens deel uitmaakt van de natuur en daarmee van het ecologische systeem. Ons voortbestaan als mensheid is dus ook afhankelijk van het ecosysteem. De PvdA wil daarom een provinciaal beleid dat gericht is op bescherming, herstel en waar mogelijk uitbreiding van natuur. De kwaliteit van water, lucht, bodem en landschap moet voldoen aan de hoogste niveaus. Duurzaamheid in de breedste zin van het woord moet in provinciaal beleid een voorwaarde zijn, om zorg te kunnen dragen voor een gezonde leefomgeving voor mens en dier. Dat houdt bijvoorbeeld een zorgvuldige en respectvolle omgang met alle levensvormen in hun ecologische context in.

Zorgvuldigheid moet ook op andere manieren tot uiting komen, zoals een zuinig en niet- verspillend gebruik van energie en grondstoffen. Het bevorderen van de circulaire economie is hierin een belangrijk streven. De PvdA wil de circulaire economie aansprekend gestalte geven door het voortouw te nemen bij inzameling, distributie en hergebruik van restanten van bouwmaterialen. De PvdA wil dat de provincie erop toeziet dat circulaire economie in bouwplannen van steden, dorpen en bedrijfsterreinen wordt opgenomen. Door middel van een op duurzaamheid afgestemd inkoopbeleid heeft de provincie een sturende invloed op leveranciers. Specifiek willen we dat de provincie geen gebruik meer maakt van tropisch hout, ook niet uit FSC-bossen en het gebruik van dit hout uitsluit bij het verlenen van opdrachten.

Er moet gebruik worden gemaakt van de inventiviteit, kennis en organisatievermogen die hier in de regio aanwezig is. Initiatieven van inwoners die leiden tot duurzame, maatschappelijk nuttige acties worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Daarbij willen we voorwaarden stellen om mogelijk te maken dat iedereen die dat wil, kan participeren. De lokale gemeenschap bepaalt zelf de inhoud van het initiatief. Ook bedrijfsmatige en industriële initiatieven met een substantiële duurzaamheidsfactor worden door de provincie krachtig ondersteund. Een voorbeeld hiervan is de bio-raffinage.

De provincie heeft op het gebied van natuurontwikkeling een nadrukkelijke rol te vervullen heeft. Zo moet volgens de PvdA een aaneengesloten natuurgebied van het Leekstermeer en de Onlanden via het Paterswoldse en Zuidlaardermeer en het Roegwold tot en met het Schildmeer worden

gerealiseerd. Waar deze gebieden elkaar niet direct raken, worden verbindingen aangelegd. Met dezelfde urgentie steunt de provincie het initiatief van Het Groninger Landschap om de Hunze door de Stad te laten lopen en zo het Zuidlaardermeer te verbinden met het Reitdiepdal. Ook wil de PvdA dat de provincie zich inspant om alsnog uitvoering te geven aan de ecologische hoofdstructuur. Naast dergelijke grootschalige natuurontwikkeling creëert de provincie ruimte voor kleinschalige projecten. Zo worden alle percelen die geen productieve functie hebben gereserveerd voor natuurontwikkeling, zoals *tiny forests*.

De PvdA wil een maatschappelijke discussie op gang brengen om te bepalen hoe de provincie er landschappelijk over 10, 25 en 40 jaar uit moet zien. De uitkomst geldt als richtlijn voor ons ruimtelijk beleid. Tegen deze achtergrond maakt natuureducatie deel uit van het provinciaal groenbeleid. Via een programma krijgen inwoners voorlichting over het ecologisch beheer van eigen grond en tuinen. Denk dan bijvoorbeeld aan het omgaan met water: toegang tot de bodem, bufferen en opslaan, zuinig gebruik, vrijwaring van chemisch afval, bestrijdingsmiddelen en medicijnen.

De PvdA wil ook dat de provincie een biodiversiteitsplan ontwikkelt. Doel daarvan is het ecologisch beheer van de groene ruimte. Waardevolle natuur wordt op grond van ecologische principes beschermd; waar mogelijk worden ecologische verbindingzones aangelegd. We willen ook dat de provincie afziet van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, tenzij deze aantoonbaar ecologisch verantwoord zijn.

Er moeten eisen worden gesteld aan het op ecologische en duurzame wijze omgaan met hemel- en leidingwater bij nieuwbouwplannen. In verband met de te verwachten toenemende regenval wordt onderzocht of de uitwateringscapaciteit van de gemalen toereikend is. Het provinciaal beleid van scheppen en behouden van natuurwaarden moet het mogelijk maken dat overal in onze provincie verantwoord in open water gezwommen kan worden.

Met ons ruimtelijke beleid willen we de boel echter niet op slot zetten, maar stevast vertrekken vanuit de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische kernwaarden van het betrokken gebied, bebouwd en onbebouwd. Hierbij willen we graag vasthouden aan de concentratie van bedrijvigheid op bestaande grotere industrieterreinen en koopcentra met een regionale uitstraling. De PvdA ziet niets in weidewinkels en een wildgroei aan industrieterreinen over de hele provincie. Maar het toestaan van bedrijvigheid die goed kan worden ingepast binnen de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied of de gebouwde omgeving is voor ons nadrukkelijk een optie. Balans staat hierbij voorop.

Land –en tuinbouw en veehouderij

- Boeren stimuleren om bij te dragen aan de duurzaamheidstransitie. Verdienmodellen worden ontwikkeld waarin boeren een bevredigend inkomen verwerven
- Een campagne over de herkomst van ons eten
- Bij het verlenen van vergunningen worden randvoorwaarden gesteld voor circulaire bedrijfsvoering en bescherming van het milieu
- Bedrijfsvoering die ten goede komt aan milieu, landschap, water en lucht
- Overgang naar duurzame bedrijfsvoering als boerenbelang én maatschappelijk belang
- Goede samenwerking tussen kennisinstituten en landbouwsector

De agrarische sector is van groot belang voor de voedselvoorziening en een belangrijke economische kracht. Daarnaast hebben boeren een grote invloed op de kwaliteit van natuur en milieu, water en bodem, de biodiversiteit en landschap. De PvdA hecht grote waarde aan een gezonde agrarische sector, die zo is georganiseerd dat de boeren voor hun prestaties fatsoenlijk worden beloond en dat in de samenleving een warm gevoel bestaat voor de wijze waarop die prestaties worden geleverd. De agrarische bedrijfsvoering moet daarbij in evenwicht zijn met de waarden die in de samenleving kwalitatief worden gewaardeerd, zoals natuur, milieu en dierenwelzijn.

Delen van de agrarische sector verkeren soms in zware omstandigheden. Boeren zijn een speelbal van het marktmechanisme geworden, moeten nóg efficiënter werken en hebben daar veelal geen profijt van. In de samenleving leven daarbij veel negatieve gevoelens over de bedrijfsvoering en veel boeren voelen zich miskend en niet gewaardeerd, ook niet door de centrale overheid. De PvdA vindt dat de provincie actief moet streven naar het dichterbij elkaar brengen van beide werelden om spanningen te voorkomen en oplossen. Voorlichting over de manier waarop ons eten geproduceerd wordt, draagt bij aan het dichterbij van deze kloof. Ook willen er zeker van zijn dat goed geïnformeerd wordt over gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de PvdA wil dat boeren alleen middelen gebruiken die de schadeveroorzakende organismen treffen maar geen schade aan bodem, milieu en oppervlaktewater veroorzaken.

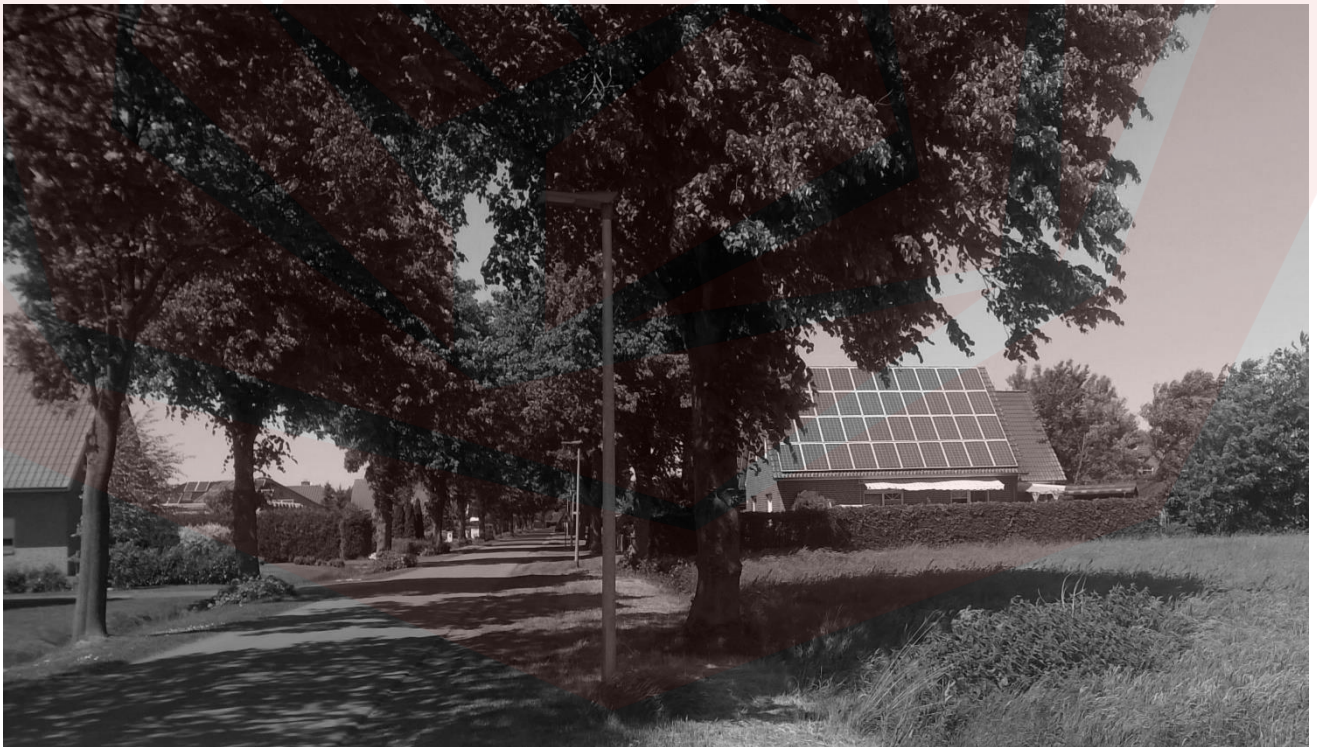
De samenleving heeft het recht randvoorwaarden te stellen aan de agrarische bedrijfsvoering. Boeren beheren een stuk land, maar mogen geen buitensporig negatieve werking hebben op het milieu van de openbare ruimte. Van de boeren verwachten wij dat zij hun bedrijfsvoering zodanig inrichten dat de schoonheid van het landschap en de natuur- en historische waarden worden gerespecteerd en rekening wordt gehouden met andere economische belangen, zoals toerisme. De gewenste transitie naar waarden als duurzaamheid kan worden gestimuleerd door een denkmodel te ontwikkelen vanuit integraal welzijn in plaats van vanuit productie.

Bij het verlenen van vergunningen worden voorwaarden gesteld aan duurzame, grondgebonden en circulaire bedrijfsvoering en bescherming van culturele en maatschappelijke waarden. De PvdA ziet megastallen als onwenselijk. De bedrijfsvoering moet evolueren naar een verdienenmodel dat boeren ten goede komt en niet ten koste gaat van natuur, milieu, landschap, water, lucht, bodem en biodiversiteit. De overgang naar duurzame bedrijfsvoering is behalve een direct boerenbelang in brede zin ook een maatschappelijk belang. Het ligt daarom voor de hand dat de verantwoordelijkheid voor en de kosten van de transitie naar duurzaamheid niet alleen bij de boeren worden neergelegd, maar dat die door maatschappelijke instanties mede wordt gedragen en gefinancierd.

De sector dient zich te verzekeren van een goede samenwerking met de diverse kennisinstituten om

tijdig vertrouwd te raken met nieuwe ontwikkelingen. In technologisch opzicht moet de sector aan ecologische vereisten voldoen. Om gecompliceerde verkeerssituaties in agrarische gebieden met smalle wegen zoveel mogelijk te voorkomen pleiten wij ervoor dat in zulke gebieden agrarisch verkeer voorrang heeft boven het andere verkeer. Zo'n maatregel moet gepaard gaan met het aanleggen van voldoende passeerstroken. Er worden afspraken gemaakt met agrariërs over gewenst verkeersgedrag in de bebouwde kom.

In bestuurlijk opzicht treedt de provincie in geregeld overleg met de organisaties die de boeren representeren. Bij de komende collegevorming moet een gedeputeerde worden benoemd die voldoende *feeling* heeft met het boerenbestaan en verstand heeft van de agrarische sector. Diens kernopdracht is de boeren behulpzaam te zijn bij de duurzaamheidstransitie. Daarbij is begrepen de zorg voor een blijvende deelname aan het project Regionaal Natuurintensieve Landbouw van de drie noordelijke provincies. In gezamenlijkheid met de sector en waterschappen besteedt de provincie aandacht aan het tegengaan van verzilting.

Leefbaarheid, cultuur en sport

- Structureel overleg tussen de provincie en gemeenten over leefbaarheid en wonen
- Steun aan duurzame lokale initiatieven voor leefbaarheid, zoals multifunctionele centra in krimpgebieden
- Ieder kind kan op muzieklés of sport
- Behoud en opzet van bibliotheken als informatiecentra en ontmoetingsplek
- Bevordering van aanraking met cultuur door het steunen van cultuurprogramma's in het onderwijs en grote evenementen als Noorderslag
- Erfgoed als stil kapitaal

Leefbaarheid hangt voor ons samen met welzijn en geluk voor iedereen in onze provincie. De PvdA wil zekerheid over een gelukkig leven voor iedereen, in een rechtvaardige solidaire samenleving waarin aandacht is voor elkaar. Waar de leefbaarheid onder druk staat, neemt de provincie verantwoordelijkheid. Voor cultuur, sport en gezelligheid hoef je niet perse naar de stad. We steunen lokale initiatieven van onderop. Zo zorgen we ervoor dat de hele provincie bloeit en tegelijkertijd het unieke karakter van dit gebied wordt gekoesterd. Met de gemeenten samen kijken we dan ook naar de woningvoorraad. Vraag en aanbod moeten in balans zijn, levensbestendig bouwen en een voldoende aanbod voor starters en huurders met een krappe beurs blijven voor ons speerpunten.

De PvdA wil aandacht besteden aan stads- en dorpsvernieuwing. Door de recessie, de aardbevingen en het beleid in Den Haag staat de leefbaarheid in de wijken onder druk. We stimuleren programma's die het wonen en leven in de wijken verbeteren. Op plaatsen waar de bevolking krimpt zien we leegstand en verpaupering. We willen dit te lijf gaan door met inwoners, gemeenten, corporaties en ondernemers samen te werken. Het Gronings Gereedschap helpt ons daarbij. Een overkoepelende blik van de provinciale politiek is bij krimpende bevolking van groot belang. Veel uitdagingen zijn niet meer lokaal op te lossen.

De PvdA steunt daarom volop de ontwikkeling van multifunctionele centra in dorpen. Door slim samenwerken kunnen we ervoor zorgen dat faciliteiten toch behouden blijven, ook in gebieden met dalend inwonertal. Een voorbeeld is kinderopvang, een buurtcentrum, culturele ondernemingen en dagbesteding onder één dak. Een multifunctioneel centrum is een perfecte plek om samen te komen en elkaar te ontmoeten. Deze sociale functie willen we meenemen in het beoordelen van subsidieaanvragen. Ook willen we dat de provincie hierover in gesprek gaat met gemeenten. De PvdA wil verder een structureel overleg tussen de gemeenten en de provincie over de bevordering van de leefbaarheid. Zo kunnen we het beste uit elkaar halen en vernieuwing stimuleren.

Wij vinden dat elke inwoner, jong en oud, zich moet kunnen ontplooiën en ontwikkelen. Ons ideaal is dat iedereen kansen kan benutten. De PvdA hecht daarom aan sport- en cultuurdeelname voor iedereen. Op plaatsen waar deelname aan sport en cultuur achterblijft, bevorderen we de kansen. Elk kind in de provincie Groningen moet volgens ons de kans krijgen om te gaan sporten, om een instrument te leren bespelen en welke hobby in geregeld verband dan ook te kunnen beoefenen. Te veel kinderen leven in onze provincie op of onder de armoedegrens. Daarom steunen we de Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Lokale initiatiefnemers willen we helpen bij het opzetten van een sportvereniging of een centrum voor muzieklés.

De PvdA vindt het van belang dat kinderen naar een goede school kunnen en dat onderwijsvoorzieningen dichtbij huis zijn. In krimpgebieden spreekt dit niet voor zich en dus gaan we in gesprek met scholen en gemeenten. Iedere inwoner moet daarnaast zeker kunnen zijn van zorg dichtbij huis door een juiste inrichting van het zorglandschap. De provincie steunt hierbij oplossingen op maat. We wensen steun te blijven bieden aan de Stichting Zorgbelang, van groot belang voor de ondersteuning van vrijwillige organisaties in de (mantel)zorg. Dat geldt ook voor voedsel- en

kledingbanken. Het Fonds Nieuwe Doen houden we goed gevuld, want geeft belangrijke impulsen aan zorg, leefbaarheid en energie in onze provincie.

De informatiesamenleving ontwikkelt zich in rap tempo. Niet iedereen kan die ontwikkelingen bijbenen. Bibliotheken spelen in op maatschappelijke veranderingen en bieden een ontmoetingsplaats waar iedereen informatie kan vergaren. De PvdA wil dat de provincie helpt bij het behoud van lokale filialen van bibliotheken en nieuwe initiatieven ondersteunt. De PvdA wil ook dat de provincie zich actief opstelt bij het bestrijden van laaggeletterdheid. Helaas is dat nog altijd geen overbodige luxe.

Groningen kent een rijke geschiedenis en cultuur. De PvdA wil de kennismaking met cultuur in de provincie versterken. We willen daarom dat lokale initiatieven op het gebied van cultuur gesteund worden, net als cultuureducatieve projecten op basisscholen, middelbare scholen, mbo, hbo en de universiteit. Daarnaast willen we steun geven aan kennismaking met het gesproken, geschreven en gezongen Groninger woord. Regionale musea, zoals het Veenkoloniaal museum, willen we versterken. De PvdA staat ook voor het zoeken van verbinding tussen de verschillende Groningen streekculturen en het bevorderen van de uitdrukking van hun specifieke eigenheid. In grote evenementen viert we samen onze cultuur. Daarom dragen we optredens zoals het Noord-Nederlands Orkest op Eurosonic Noorderslag en fenomenen zoals Noorderlicht een warm hart toe. We willen dat kunstenaars en andere inwoners die actief bijdragen aan de cultuursector eerlijk beloond worden.

Bijzondere aandacht verdient ons rijk geschakeerde erfgoed. Daartoe rekenen we niet alleen waardevolle gebouwen, vaak met oude historische wortels, karakteristieke panden, dorps- en stadsgezichten, maar ook het door mensenhanden gevormde landschap van wolden, wierden en dijken. Terecht is er aandacht voor de aantasting van het erfgoed in het gebied met mijnbouwschade als gevolg van de gaswinning. Daar is de problematiek acuut en vergt voortvarend ingrijpen, al zal er dan soms eerst conserverend moeten worden gewerkt, alvorens te gaan restaureren. Maar onze hele provincie, de Stad natuurlijk inclusief, verdient een zorgvuldige en welbewuste omgang met het culturele erfgoed, als "DNA" van een samenleving, onderdeel van het collectieve geheugen en als schatkamer een "stil kapitaal", waarop veel van ons welzijn berust en waarmee ook welvaart kan worden bevordert.

Financiën, bestuur en organisatie

- Solide en verantwoord bestuur vraagt om dito financieel beleid
- Een stevige controlerende rol van Provinciale Staten, met meer eigen initiatief
- Partnerschap met gemeenten en buurprovincies
- Nieuw elan in de noordelijke samenwerking, ook over de grens
- Een krachtige impuls voor de Regio Groningen Assen

De PvdA staat voor solide en verantwoord beleid, waarbij een goed beheer van de financiën een absolute voorwaarde is. Het principe 'geld volgt beleid', dat in de afgelopen collegeperiode herhaaldelijk is losgelaten, stellen we weer als norm. De begroting moet sluitend en goed in evenwicht zijn. Structurele uitgaven moeten zoveel mogelijk gedekt worden door structurele inkomsten. Met de inzet van de opgebouwde reserves moet zorgvuldig en weloverwogen worden omgegaan, een aantoonbare maatschappelijke meerwaarde is voorwaarde hiervoor. Hierbij gaat het ons vooral om het verbinden van deze inzet met andere fondsen en subsidieregelingen, gericht op werkgelegenheid, leefbaarheid en de energietransitie. Het stamkapitaal dient intact te blijven. Het nabije verleden heeft ons geleerd dat het nodig is en blijft om conjuncturele schokken op te vangen. Afgezien van de jaarlijkse indexeringsstreef, streven we ernaar de opcenten niet te verhogen.

We sluiten onze ogen niet voor de zich wijzigende bestuurlijke verhoudingen als gevolg van de opschaling van gemeenten in onze regio. Nieuw taak- en rolverdelingen zijn dan aan de orde, vanuit een open cultuur van samenwerking. Wij behoren niet tot diegenen die beweren dat de provincie als bestuurslaag wel kan worden afgeschaft nu er minder en grotere gemeenten zijn. De regionale opgaven zijn en blijven van dien aard, waarbij de provincie er ook nieuwe taken bij gekregen heeft op gebied van natuur- en milieubeheer, dat sterke gemeenten kunnen profiteren van een krachtig en adaptief opererend provinciebestuur. Net zo kan het provinciebestuur niet zonder steun en medewerking van de gemeenten. Het is daarom wenselijk dat de Vereniging van Groninger Gemeenten (VGG) zich sterker manifesteert als platform van overleg, ook met het provinciebestuur.

Hoewel de meeste gemeenten inmiddels zijn opgeschaald, blijven er nog twee clusters gemeenten over die (nog) niet tot opschaling zijn gekomen. De-gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum (DAL) zetten nu beslissende stappen tot herindeling en verdienen ruimshartige steun. In de gemeenten Veendam, Pekela en Stadskanaal is er zonder impuls van buitenaf weinig ontwikkeling op het gebied van herindeling te verwachten, terwijl die volgens de PvdA voor meer kracht kan zorgen op tal van beleidsterreinen. We willen niet dwingen, maar blijven wijzen op de kansen die hiermee onvoldoende worden benut. Vanuit onze provinciale ambities hebben we goede verhoudingen met sterke gemeentelijke partners nodig. Als sterke gemeenten beter presteren in relatie tot de grote opgaven die er liggen, kan een gemeente die achterblijft niet om de vraag heen of zelfstandig blijven een reële optie is.

De PvdA vindt dat de noordelijke samenwerking veel goeds heeft gebracht. We hebben ons op vele momenten, zeker in de richting van Den Haag, eendrachtig kunnen presenteren en hebben veel efficiencywinst kunnen boeken door sommige beleidsdossiers gezamenlijk op te pakken. Het SNN blijft voor ons hét verband voor de Noordelijke samenwerking, maar daar waar de besluitvorming te stroperig loopt, moeten we het aandurven ook andere samenwerkingsverbanden aan te gaan. Voor de noordelijke samenwerking is ook grensoverschrijdende samenwerking van groot belang. Wij willen de contacten met de Duitse deelstaten die voor onze regio van belang zijn versterken. Samen

met onze buren optrekken is van belang bij het verwerven van Europese fondsen. In Brussel staat onze internationale samenwerking in het nabije verleden hoog aangeschreven. Die reputatie willen we weer gaan waarmaken.

Als gevolg van de opschaling van onze gemeenten willen we nieuwe impulsen geven aan de Regio Groningen-Assen (RGA), waarmee niet alleen gemeente-, maar ook provinciegrenzen bij strategisch belangrijke opgaven kunnen worden geslecht. Opgaven van sociaaleconomische aard, de mobiliteit en de woningbouw, het voorkomen van stagnatie en congestie, het optimaal samen benutten van groeikansen mét beleid, vragen om een dynamisch samenwerkingsverband. Het is dan bijzonder dat de gemeente Groningen, te beschouwen als het kloppende hart van de regio, nu ook plattelandsgemeente geworden is.

De PvdA wil met meer aandacht naar het Westerkwartier kijken, in beleid en politiek. De hier heersende geest van “we redden ons zelf wel”, via allerlei vormen van (sociaal) ondernemerschap, is inspirerend en verdient (h)erkenning en gerichte steun. We zien veel in het zoeken naar sterke verbinding tussen de RGA en de andere regio's. Het blijft voor ons onaanvaardbaar dat Oost-Groningen onvoldoende profiteert van de dynamiek en ontwikkeling in de RGA, maar ook andere delen van de provincie, zoals het chemiepark in Delfzijl. Dit probleem aanpakken vergt bestuurlijke moed. Wij willen dat de vele goede plannen en projecten die als gevolg van het Akkoord van Westerlee, waartoe wij als PvdA de aanzet gaven, niet in de la verdwijnen en serieuze kans krijgen, juist door die te verbinden met de ontwikkeling elders in de provincie en de aanpalende gebieden.

De PvdA wil dat er bij de start van het nieuwe college van GS een aansprekende politieke agenda ligt, een agenda die dwingend is en bepalend voor de thema's waar de ambtelijke organisatie mee aan de slag gaat. De thema's, doelen en prioriteiten op politieke agenda bepalen ook de ambtelijke prioriteiten. Die politieke agenda kan alleen succesvol worden uitgevoerd als de ambtelijke organisatie op alle niveaus geïnspireerd meedenkt en meedoet. Daarbij willen we de lat hoog leggen, voor bestuurders en voor ambtenaren.

De provincie moet sneller, beter en actiever anticiperen op vraagstukken. Bij nieuw rijksbeleid op terreinen die de Groningse economie en het investeringsklimaat raken, komen we vaak te laat in actie. We hebben bestuurders nodig die uitstekend op de hoogte zijn en soepel in de regionale en nationale netwerken bewegen. We vinden het belangrijk dat tijdig ingeschat wordt wat er op Groningen afkomt, zodat we niet pas in actie komen 'als de pap gestort is'.

Het is daarbij nodig te investeren in ambtenaren die serieus worden genomen bij complexe vraagstukken, zoals de gasbevingsproblematiek. Groningen heeft toppers nodig, die gezag leveren aan het bestuur in relatie tot het bedrijfsleven, de kennisinstellingen, Haagse departementen en de Brusselse burelen. De PvdA wenst daarnaast dat onze Statenleden de lat voor zichzelf hoog leggen en meer bijdragen dan het stellen van vragen en het indienen van moties. De controlerende taak van PS moet worden verstevigd en de Statenfracties moeten meer gebruik maken van hun rechten tot onderzoek en initiatief.

